

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

**SLANG V GASTRONOMII
(MLUVA BARMANŮ A KUCHARŮ)**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jana Hrabačková

Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PaedDr. Jitka Málková, Ph.D.

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 26. března 2018

.....
vlastnoruční podpis

Chtěla bych poděkovat především vedoucí bakalářské práce PaedDr. Jitce Málkové, Ph.D., za velmi cenné rady, konzultace a odborné vedení v průběhu zpracování této práce. Dále respondentům, kteří mi poskytli materiál k mé práci.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta pedagogická

Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana HRABAČKOVÁ**

Osobní číslo: **P15B0196P**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Český jazyk se zaměřením na vzdělávání**

Název tématu: **Slang v gastronomii (mluva barmanů a kuchařů)**

Zadávací katedra: **Katedra českého jazyka a literatury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Prostudovat odbornou literaturu vztahující se k vymezené problematice.
2. Vymezit kritéria pro sběr, třídění a zpracování jazykového materiálu.
3. Provést sběr jazykového materiálu a zpracovat jej dle stanovených kritérií.
4. Porovnat jazykový materiál, provést kvalitativní analýzu.
5. Vyhodnotit získané informace.

Rozsah grafických prací: **není stanoven**

Rozsah kvalifikační práce: **30 normostran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Sborníky o slangu a argotu

HUBÁČEK, J. Malý slovník českých slangů. Ostrava, 1988.

HUBÁČEK, J. O českých slanzích. 2. vyd. Ostrava, 1981.

HUBÁČEK, J. Výběrový slovník českých slangů. Ostrava : FF OU, 2003.

OBERFALCER, F. Argot a slangy. Československá vlastivěda. Jazyk I.,II. Praha, 1934.

Časopis Český jazyk a literatura

Časopis Slovo a slovesnost

Vedoucí bakalářské práce: **PaedDr. Jitka Málková, Ph.D.**

Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání bakalářské práce: **6. června 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. června 2018**

RNDr. Miroslav Randa, Ph.D.
děkan

Prof. PhDr. Viktor Viktora, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. září 2017

OBSAH

1	ÚVOD.....	2
2	METODY A CÍLE	3
2.1	RESPONDENTI	4
2.2	PRACOVNÍ HYPOTÉZY	6
3	TEORETICKÁ ČÁST	7
3.1	O SLANGU	7
3.1.1	Metody zkoumání slangu	11
3.1.2	Slang v oficiální komunikaci	11
3.2	TVOŘENÍ SLANGISMŮ	12
3.2.1	Transformační postup	13
3.2.1.1	Odvozování	13
3.2.1.2	Skládání.....	14
3.2.1.3	Zkracování, překrucování, mechanické krácení.....	14
3.2.1.4	Univerbizace	14
3.2.2	Transpoziční postup	15
3.2.2.1	Metaforizace	15
3.2.2.2	Metonymizace	15
3.2.2.3	Víceslovná pojmenování (sousloví či frazeologismy)	15
3.2.2.4	Přejímání z cizích jazyků	16
4	PRAKTICKÁ ČÁST	17
4.1	SÉMANTICKÉ SKUPINY SLANGISMŮ	17
4.1.1	Názvy jídla	17
4.1.2	Názvy nástrojů a pomůcek	17
4.1.3	Názvy nápojů	17
4.1.4	Názvy činností	17
4.1.5	Názvy osob.....	18
4.1.6	Názvy míst.....	18
4.1.7	Ostatní nezařaditelné.....	18
4.2	SLOVNĚDRUHOVÉ KRITÉRIUM	18
4.3	ONOMAZIOLOGICKÉ KRITÉRIUM	19
4.3.1	Slangismy vzniklé slovtvornými způsoby.....	19
4.3.1.1	Slangismy vzniklé zkracováním	19
4.3.1.2	Slangismy vzniklé odvozováním	19
4.3.1.3	Slangismy vzniklé skládáním	19
4.3.1.4	Univerbizace	20
4.3.2	Slangismy vzniklé neslovtvornými způsoby.....	20
4.3.2.1	Z cizích slov	20
4.3.2.2	Metonymizace	21
4.3.2.3	Metaforizace	21
4.3.2.4	Víceslovná pojmenování.....	21
4.4	EXPRESIVITA	22
4.5	INTERSLANGISMY	23
4.6	PROFESIONALISMY	23
5	SLOVNÍK SLANGOVÝCH VÝRAZŮ	24
6	ZÁVĚR	34
7	CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ	36
8	SEZNAM LITERATURY	37
	PŘÍLOHY.....	I

1 ÚVOD

Téma, které jsem si vybrala pro bakalářskou práci, zní slang v gastronomii (mluva barmanů a kuchařů). Je to pro mne téma velmi blízké. Již na základní škole jsem se rozhodovala pro studium hotelové školy, ale nutnost dojíždění do Mariánských Lázní mé plány změnila. Přesto jsem se svého dětského snu nevzdala a ve 3. ročníku střední školy začala v gastronomii brigádně pracovat. Vyzkoušela jsem si práci v kavárně, v plážovém baru i restauraci, kde jsem se od pomocné síly za barem vypracovala na barmana i servírku a absolvovala jsem i barmanský kurz.

V tomto specifickém prostředí je velmi zajímavá právě mluva gastronomů v kuchyni a neméně zajímavá je i mluva barmanů. I pro laika je neobvyklé pojmenovávání surovin, nádobí, produktů nebo přípravy nápojů a pokrmů. Návštěvy restauračních zařízení se stávají běžnou součástí našeho života a některé barmanské slangové výrazy přecházejí do širšího povědomí. Existuje ale i mnoho slov, která jsou pro nezasvěceného člověka záhadou a často vzbuzují jeho zvědavost. Najdou se i zvědaví zákazníci, kteří se dožadují vysvětlení.

Při volbě tématu bakalářské práce tedy bylo více méně jasné, že jazyk prostředí, ve kterém se tak dlouho pohybuji, bych chtěla prostudovat důkladněji.

V současné době pracuji v restauraci Buffalo Burger Bar a Point. Jedná se o podniky vyšší cenové úrovně, což do jisté míry ovlivňuje i slovní zásobu pracovníků.

Má zkušenost v tomto oboru je přibližně 5 letá a mnoho slangových výrazů sama běžně používám.

Získala jsem přibližně 130 výrazů od 9 respondentů. Sběr jsem prováděla v období od července 2017 do listopadu 2017, ale až do ledna 2018 se mi občas některý z respondentů ozval s jedním či dvěma slovy.

Materiál jsem získávala od přátel a známých pomocí dotazníku nebo rozhovoru. Vzhledem k tomu, že jsem z Plzně a také tu pracuji, všechny vzorky jsou z Plzeňského kraje.

2 METODY A CÍLE

Cílem mé práce bylo sesbírat reprezentativní vzorek slangismů barmanů a kuchařů, sestavit slovník, který umožní porozumět slangovým pojmenováním, případně zkušeným uživatelům rozšíří slovní zásobu o slangová pojmenování, jež dosud neznali. A konečně provést jejich jazykovou analýzu.

Domnívám se, že pohostinství je na slangové výrazivo velmi bohaté, což je dáno nejen rozmanitostí této profese, ale i tím, jak si pracovníci zjednodušují či zkracují výrazy z důvodu úspory času.

Slangová pojmenování užívaná v tomto odvětví se dostávají mezi veřejnost a dalo by se tak vyzorovat, zda je mluva ve všech restauracích stejná či různorodá. Také zda rozhoduje klientela, či ne.

Za výhodu považuji svoji znalost tohoto prostředí, je pro mě tedy jednodušší provést jazykový rozbor.

Materiál pro svou práci jsem sbírala v restauraci Buffalo Burger Bar, kterou bych označila za vyšší kategorii pohostinských zařízení. Tato restaurace se nachází přímo na plzeňském náměstí. Zavítá sem mnoho turistů navštěvujících Plzeň. Mezi domácími návštěvníky převažují mladí lidé, pro které jsou jídla typu hamburger přímo životním stylem. Interiér je moderní, laděný do amerického prostředí, čemuž odpovídá i jídelní lístek, jehož pokrmy jsou psány v anglickém jazyce.

Z této restaurace jsem získala nejvíce vzorků, sama zde totiž pracuji jako barmanka a servírka.

Dalším mým pracovištěm je plážový bar Point, který se nachází na pláži Ostende u Boleveckého rybníka. Poskytuje poměrně rozsáhlou nabídku jídel i nápojů, a proto jsem ho do své práce mohla zahrnout. I tento podnik se orientuje více na mladší klientelu, opět zde vládnu hamburgery a domácí limonády.

Dále jsem kontaktovala přátele pracující například v restauraci U Salzmannů, Beer Factory nebo Švejk Restaurant U Pětatřicátníků, které se nacházejí také poblíž plzeňského náměstí a řadí se mezi lepší restaurace. Jedná se o barmany, servírky a kuchaře, kteří se věkově pohybují mezi 20-30 lety.

2.1 RESPONDENTI

Nikola Vyskočilová (21 let) - barmanka pracující 2 roky v plážovém baru Point. Vystudovala Střední uměleckoprůmyslovou školu Zámeček v Plzni. K pohostinství tedy neměla dříve vztah, ale v současné době má v plánu v září odjet pracovat do zahraničí, kde se jí tento obor bude hodit.

Anna Vocelková (23 let) - servírka, která pracuje v rodinném podniku. Zastává také funkci vedoucí směny. Práce ji baví, i když je fyzicky a občas i psychicky náročná. Po celý život ji ale neplánuje vykonávat, a proto dálkově dokončuje vysokou školu ekonomickou.

Nikola Cáblíková (25 let) - barmanka. Má vystudovanou Střední uměleckoprůmyslovou školu Zámeček v Plzni. V oboru pracuje od 15 let, zprvu v Rakovníku na diskotéce, poté se přestěhovala do Plzně, kde vystřídala 3 zaměstnání taktéž za barem. Vždy pracovní poměr ukončila, neboť neviděla možnost dalšího postupu. Nyní pracuje v Hudební kavárně Dominik - jazz rock café u plzeňského náměstí.

Michal Lukeš (30 let) - kuchař, vystudoval SOU stavební, v oboru kuchař pracuje již 9 let, začínal v jídelně v Carrefouru, dále v Adrii či ve Sladovně a nyní je šťastně zaměstnaný v Buffalo Burger Baru.

Další respondenti:

Lenka Šafaříková - Buffalo Burger Bar

Přemysl Pech - Buffalo Burger Bar

Magda Porvichová - Point, Hudební kavárna Dominik - jazz rock café

Nela Polívková - Švejk Restaurant U Pětatřicátníků, Point

Lucie Nová - Beer Factory

S těmi, se kterými se znám lépe, jsem se sešla osobně, ostatní jsem oslovila písemně. Našlo se několik lidí, kteří neměli zájem spolupracovat, ale naštěstí mi většina pomohla.

Zprvu bylo zřejmé, že si respondenti se zadaným úkolem nevědí rady. Většina si totiž rozdíl mezi slangovými a spisovnými výrazy vůbec neuvědomovala, neboť pracují v oboru delší dobu a jsou s nimi naprosto sžiti. Dala jsem jim chvíli na rozmyšlenou a ukázala nějaké příklady, kterými bych jim pojem slang/sociolekt přiblížila. Sice začali chápat, o co mi jde, ale musela jsem se jich vyptávat, jak říkají různým strojům, nástrojům, činnostem atd. Díky tomuto postupu si vzpomněli na spoustu slov a i sami přicházeli s dalšími.

Práce se skládá ze dvou částí, a to z části teoretické a praktické. První část práce je zaměřena na teoretické aspekty sociolektů a specifika jejich zkoumání, v praktické části jsou prezentovány výsledky mého výzkumu, který byl založen na sběru jazykového materiálu a jeho následné analýze.

Slova jsem rozdělila do 7 skupin: názvy nástrojů a pomůcek, názvy jídla, názvy pití, názvy činností, názvy míst, názvy osob a ostatní nezařaditelné předměty.

Praktická část se zabývá způsoby tvoření.

Součástí práce je slovník, kde jsou slova řazena abecedně a desetinným tříděním, je uveden způsob tvoření a přiřazení k dané sémantické skupině.

2.2 PRACOVNÍ HYPOTÉZY

Při tvoření bakalářské práce jsem vycházela z těchto předpokladů.

1. Vzhledem k charakteru slangového prostředí se zde budou vyskytovat expresivní výrazy.
2. Z hlediska slovnědruhového kritéria budou dominovat substantiva a verba.
3. Budou převažovat jednoslovná pojmenování
4. Vzhledem k hojnému zastoupení cizích názvů a také relativní novosti barmanského řemesla se v jazykovém materiálu budou vyskytovat slova vzniklá přejímáním z cizích jazyků.
5. Vzhledem k charakteristice prostředí očekáváme nejen názvy jídla a nápojů, ale také četné zastoupení názvů nástrojů a prostředků.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 O SLANGU

Původem slova slang se zabýval František Kopečný a uvádí, že slang je anglické slovo skandinávského původu, poprvé doložené roku 1758. Jazykovědec M. M. Makovskij hledá původ slova v cikánštině, E. Partridge v norštině. U nás je rozšířený výklad ve významu s'language (= něčí jazyk) - vulgární jazyk. Tento výklad se opírá o nynější pojetí slangu jakožto mluvy jisté skupiny. S tímto výkladem však František Kopečný nesouhlasí, jak zaznělo na II. konferenci o slangu a argotu konané v Plzni 23. – 26. září 1980. Jiří Nekvapil uvádí, že v bohemistické literatuře byl tento pojem poprvé použit v časopise naše řeč č. 8 v roce 1924.

Česká i zahraniční jazykověda není jednotná v chápání obsahu i rozsahu slangu a vedle tohoto termínu existuje řada dalších: sociální nářečí, speciální nářečí, společenská nářečí, pracovní mluva a jiné. Jaroslav Hubáček uvádí, že specifika zkoumání slangu spočívá v tom, že se jedná o poměrně mladé jazykové útvary, sběr jazykového materiálu je mnohdy obtížný, neboť předpokládá i znalost specifiky zkoumaného prostředí a pojmenování jsou často expresivní s uplatněním sociálních a psychických faktorů.

Na našem území se lingvisté ve větší míře slangem zabývali až od 20. let 20. stol., kdy se vedle zájmu o spisovnou češtinu v nově vzniklém ČSR zkoumalo i nespisovné pracovní a zájmové vyjadřování. *V této době se vyvinula i specifická slovní zásoba pro slang. Vznikají nová pojmenování pro tuto specifickou vrstvu národního jazyka: žargon, hantýrka, nářečí sociální, pracovní mluva, vrstvová mluva, stavovské jazyky a jiné.*¹

Moderní jazykověda popisuje jazykovou komunikaci nejen oficiální, ale i polooficiální a neoficiální, neboť jazyk plní svoji funkci nejenom v podobě spisovné, ale uplatňují se v něm jeho nespisovné útvary, mezi které patří sociolekty. Frekvence slangismů má vzestupnou tendenci, uplatňují se v nejrůznějších komunikačních situacích a jsou důkazem toho, že roste specifikace lidské činnosti.

Zkoumání slangu a jeho motivace je proto dnes aktuálním tématem. Slang je prostředkem vyjádření vztahu k určitému prostředí, jeví se jako živá lexikální vrstva, neboť jazyk je rozšiřován o profesionalismy a slangismy.

¹ HUBÁČEK, Jaroslav. K současnému stavu zkoumání sociolektů. In: *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26. – 27. února 2008*. Plzeň, 2008. s. 5.

Na silicím zájmu o výzkum sociolektů se podstatným způsobem podílí aktivita bohemistického pracoviště PedF ZČU, a to pořádáním konferencí o slangu a argotu.²

Pohled na vymezení pojmu slang není v literatuře dodnes jednotný. Existuje v zásadě dvojí pojetí tohoto termínu.

Strukturu popisuje J. Hubáček, který slang zařazuje mezi sociolekty. Sociolekt se pak dělí na profesní mluvu, slang a argot.

Druhou možnost chápání pojmu slang reprezentuje L. Klimeš, který slang rozděluje na zájmový a profesionální, čili zájmovou a profesní mluvu. Z tohoto pojetí vychází i L. Kubů. *Slangu se v pracovním prostředí používá běžně, neboť jsou k tomu dány všechny předpoklady. Uživatelé slangu tvoří speciální kolektiv ve speciálním prostředí (pracovišti) a mají speciální práci. Vyhraněně profesionálních termínů se používá rovněž, ale často je jejich frekvence značně nižší než u slangových pojmů.³*

Zájmovou definici uvádí Jaroslav Suk. Slang definuje jako *mluvu skupinovou, mající zvláštní lexikální rejstřík, označující především předměty, osoby, jevy atd. pro život mimo skupinu netypické, sloužící pro komunikaci uvnitř této skupiny a často i k vydělení dané skupiny od ostatní společnosti.⁴*

S názvy slangovými neboli slangismy se setkáváme nejčastěji v mluvených projevech příslušníků určitého povolání, pracovní nebo zájmové skupiny. Tyto názvy se potom tematicky váží k danému prostředí. Slang, stejně jako argot či profesní mluva, patří do již zmíněné sféry mluvených projevů. Mluvenost je tudíž jejich základním rysem. Můžeme nalézt i psanou formu slangových pojmenování, ale většinou v uměleckých dílech.

Termín slang můžeme definovat jako část nespisovné slovní zásoby národního jazyka, která se vztahuje k určitému sociálnímu prostředí, a to buď zájmovému, nebo pracovnímu.

² HUBÁČEK, Jaroslav. K současnému stavu zkoumání sociolektů. In: *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26. – 27. února 2008*. Plzeň, 2008. s. 5.

³ KUBŮ, L. Slang některých skláren a porcelánek v okrese Sokolov a Karlovy Vary. *Západočeská vlastivěda*. 1. vyd. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1992, s. 139

⁴ SUK, J. *Několik slangových slovníků*. 1. vyd. Praha: Inverze, 1993, s. 12

Rozlišujeme širší a užší chápání slangu. Slangem v užším smyslu slova chápeme slangismy vázané k zájmové skupině, širší pojetí slangu rozlišuje profesionální a zájmový slang.

Jaroslav Hubáček také připomíná, že vázanost na sociální skupinu v současné moderní společnosti není určující, neboť se stírají hranice mezi činnostmi „jen“ zájmovou a čistě pracovní, neboť existuje řada činností, které jsou pro jedny profesí a pro druhé zájmem (například hudebníci).

Slang tvoří přirozenou součást naší každodenní komunikace. Řadíme ho k tzv. nespisovným útvarům národního jazyka, neboť zde neexistuje zvláštní gramatika ani odlišná výslovnost hlásek. Někdy se slang chybně zaměňuje za běžně mluvený jazyk, užívaný při běžné mluvené komunikaci. Ten v sobě však obsahuje kromě prostředků nespisovných také prvky spisovné a nářeční. Je vázán pouze na slovní zásobu, je tedy nestrukturním útvarům. Na rozdíl od dialektu, který má i svou gramatiku, tudíž se řadí k útvarům strukturním. Některé slangové výrazy ale mohou být na hranici spisovnosti, některé mohou být silně expresivní, dokonce i vulgární. To už ale mluvíme spíše o zájmovém slangu, kde hraje velmi důležitou roli emocionalita a kde máme potřebu vyjádřit kladný či záporný citový vztah. U profesního slangu můžeme říct, že má často tendenci blížit se k oficiální terminologii.

Onomaziologickou motivací bývá jednak potřeba pojmenovat nové skutečnosti, nově pojmenovat už pojmenované jako výraz jazykové variability a vyznačuje se jistou hravostí. Dochází často k zvukovému deformování, například zjednodušování souhláskových skupin nebo ztrátě celých slabik.

Slang se také jeví jako znak příslušnosti k určité skupině. Skupiny lidí se společnou zájmovou činností nebo vykonávající stejné zaměstnání mají vlastní mluvu vyznačující se společnou slovní zásobou. Slang je pro nezúčastněné lidi často málo srozumitelný, ale nejde o záměrné utajování jako u argotu, ale ta slova obvykle označují skutečnosti, které jsou ostatním vzdálené.

Slangismy vznikají spontánně, bez regulace, mnohdy bez sebereflexe z potřeby nově pojmenovávat. Používáním se stírá expresivita a s takto oslabenou expresivitou se pak dostávají i do interslangového výraziva.⁵

Jazyk jako nástroj komunikace v širokém slova smyslu se stále vyvíjí v obou svých složkách (ve slovní zásobě a mluvnické stavbě) v souladu s celospolečenským vývojem. Týká se to všech jeho útvarů, podob a vrstev, třebaže nestejnou měrou. Nejvíc patrné je to v podobě mluvené, ve které se zřetelně projevují tendence motivované snahami jak o její účelnou sdělnou hodnotu a působivost, tak i o ekonomii jazykového vyjádření. To je zvláště patrné v komunikaci ne plně spisovné a nespisovné, tj. polooficiální a neoficiální. Jde o komunikaci realizovanou velmi početnými vrstvami uživatelů jazyka v každodenním konání nejrůznějšího druhu.⁶ Můžeme si všimnout, že postupně ustupují útvary národního jazyka nazývané dialekty (mající svou gramatiku). Je zde patrný vliv médií, migrace, vzdělání, společenské prestiže, odborné pracovní činnosti. A naopak stále sílí sociolekty, které prezentuje pouze specifická slovní zásoba.

Slang je důkazem lidské jazykové tvořivosti a fantazie, ale za čas ztratí svou aktualizaci a pronikne do obecného vědomí a stává se pak vyjadřovacím prostředkem velké skupiny lidí. Zvláště viditelné je to u studentského slangu. Existují však i slangy, které zanikají, neboť zanikla i profese, pro kterou byly původně vytvořeny (vorařství). Kolik slangů vlastně existuje asi nelze přesně stanovit, ale Jaroslav Hubáček jich ve své monografii z roku 1979 vyjmenovává 41. Díky pronikání nových technologií, zájmových činností, nových druhů společenské zábavy nebo nových sportovních odvětví se neustále vyvíjí další a další druhy slangů, které reagují na společenský pokrok.

⁵ CHÝLOVA, H. K expresivitě ve slangu. In: *Sborník přednášek z VIII. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26. – 27. února 2008*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita. Pedagogická fakulta, 2008, s. 93

⁶ HUBÁČEK, J. K současnému zkoumání sociolektů. In: *Sborník přednášek z VIII. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26. – 27. února 2008*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita. Pedagogická fakulta, 2008, s. 4

3.1.1 METODY ZKOUMÁNÍ SLANGU

Jaroslav Hubáček uvádí, že pro stanovení metod jsou důležité tyto poznatky:

- a) Slangy jsou jazykově svébytné, se specifickou slovní zásobou ovlivněnou sociálními a psychickými faktory.
- b) Slangy jsou poměrně mladé útvary, jsou variabilní a nestačíme jen s tradičními jazykovědnými metodami.
- c) Slangy jsou podmíněny i faktory místními, věkovými, uzavřeností prostředí, stavem odborné terminologie a sociálními rolemi uživatelů.
- d) Sběr jazykového materiálu bývá obtížný a předpokládá se i znalost pracovního i zájmového prostředí

Z toho vyplývá, že studium slangu vyžaduje nejen teoretické znalosti, ale i dobrou orientaci v určitém jazykovém prostředí. Ideální je případ, kdy se jedná o činnost lingvistovi velmi blízkou.

3.1.2 SLANG V OFICIÁLNÍ KOMUNIKACI

Pokud je v českých normativních slovnících u lexikálního hesla poznámka slang, vyvozujeme pokyn, že uvedené slovo nebo spojení patří sice do slovní zásoby národního jazyka, ale nepovažujeme jej za prostředek spisovný. Pro oficiální komunikaci je důležité dbát, abychom ze systému spisovného jazyka vybírali prostředky stylově neutrální.

Všeobecně se tedy předpokládá, že v oficiálních jazykových projevech užíváme spisovného jazyka a na výběr výrazových prostředků klademe větší důraz, proto zde obvykle neočekáváme slang nebo profesionalismy. Dochází však k situacím, kdy chybějí adekvátní spisovné prostředky a i v oficiálních komunikačních situacích se pak uplatní slang.

Například ve sportovní publicistice se běžně využívá fotbalového slangu, slangové výrazy nacházíme i v oficiálních textech politické publicistiky, jako jsou úvodníky a komentáře. V mluveném oficiálním projevu mohou být slangové výrazy chápány jako nezvládnutí situace a výpadek ze společenského postavení i ze sociální role.

Očekáváme-li od spisovných termínů čistou nocionalnost, nemají do spisovné normy přístup expresivní slangové výrazy. Zdrojem expresivity mohou být i slovtvorné postupy, které nejsou považovány za spisovné, např. přípona –čka. Problematický je i postoj uživatelů spisovné češtiny u slangových germanismů. Najdou se i jazykovědci, kteří doporučují ochotnější přijímání některých typů slangových výrazů do spisovné normy, například Milan Jelínek.

Příčinou funkčního užití slangu, kdy překračujeme hranice původního výskytu, je obvykle skutečnost, že se slang a profesionalismy užívají jako důsledek zcela chybějící nebo neustálené terminologie. *Není-li stabilizovaná terminologie, je užití nezbytné, protože toto nespisovné pojmenování i ve spisovné komunikaci je potřebné. Nadto při neexistujícím termínu představuje slang vedle možnosti širšího opisu tohoto pojmenování poměrně výraznou zkratku.*⁷

3.2 TVOŘENÍ SLANGISMŮ

Při vzniku nových slangových pojmenování se uplatňují stejné postupy jako v ostatních útvarech národního jazyka.

Slangismy jsou nejčastěji realizovány jako substantiva a verba. Občas i jako adjektiva či adverbia. Slangové výrazy můžeme tvořit jednak postupy transformačními (slovtvornými), kdy vzniká nové slovo, a to odvozováním, skládáním nebo zkracováním, tak i transpozíčními, kdy přenášíme význam, přejímáme z cizích jazyků, tvoříme názvy sdružené nebo frazeologismy.

⁷ MINÁŘOVÁ, E. Slang a oficiálnost komunikace. In: *Sborník přednášek z VIII. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26. – 27. února 2008*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita. Pedagogická fakulta, 2008, s. 15

3.2.1 TRANSFORMAČNÍ POSTUP

3.2.1.1 Odvozování

Je v českém jazyce nejproduktivnějším prostředkem a spočívá v tom, že se ke slovo tvornému základu připojují jazykové jednotky, které mění význam slova. Uplatňují se tu předpony a přípony. Odvozená slangová substantiva se řadí do různých významových kategorií.

Názvy osob

- a) činitelské – málo početné, tvořené nejčastěji příponou -ák, dále -l, -oun, -ář, -č, -ník, -íř, -a
- b) konatelské – od jmenných základů, nejfrekventovanější přípony jsou -ák, -ář a -ář (*somrák*)
- c) přechýlené – tvoří se hlavně příponou -ka, méně často příponami -ajzna, -ice, -nice

Názvy prostředků – jsou velmi početné, tvoří se nejčastěji jako odvozeniny ze slovesných deverbativ nebo denominativ příponami -ák, -ka, -čka, -ér aj. (*masák, novák, stoják*)

Zdrobněliny – jsou kategorií modifikační, více vyjadřují prostředek expresivní než věcný. Uplatňují se zde přípony -ek, -ík, -íčko aj. I názvy zdrobnělé mají ve slangu své místo.

Názvy nositelů vlastnosti – jsou ve slangu velmi časté, tvoří se ze jmenných základů, uplatňují se přípony -ák, -ka, -ovka, aj. (*podmírák*)

Názvy místní – tvoří se ze základů jmenných a slovesných příponami -ka, -na, -ovka

Názvy dějů – tvoří se tak podstatná jména slovesná příponami -ní, -ství, -izace, -ina (je to neomezeně produktivní způsob tvoření).

Ostatní významové a slovo tvorné kategorie jsou zastoupeny jen velmi zřídka. Celkově lze říci, že tvoření slangových podstatných jmen nejčastěji využívá přípony -ka, -ák, -ář, -tí, -ní. Slovesa jsou ve slangových výrazech zastoupena méně a nejčastějšími příponami jsou -ova- a -i-.

3.2.1.2 Skládání

Tvoření slova ze dvou i tří základových slov či slovtvorných základů. Složeniny vlastní jsou takové, jejichž členy nemůžeme rozdělit, nejsou samostatnými slovy. Členy složeniny bývají spojeny tzv. spojovacím vokálem např. černo^zem, nebo bez tohoto spojení např. trojlístek. Složeniny nevlastní vznikají přímým spojením slov např. vlastizrádce.

Jedná se o méně častý způsob tvoření slangových názvů, užívá se hlavně u víceslovných pojmenování. Motivací tohoto způsobu je hlavně snaha o jednoslovné vyjádření. (*přemkýto*) Velmi časté jsou hybridní složeniny, které využívají mezinárodních slov.

3.2.1.3 Zkracování, překrucování, mechanické krácení

Zkracování je proces, při němž vznikají zkracováním základového slova zkratky (z prvních písmen víceslovného názvu) a slova zkratková (spojením počátečních hlásek nebo slabik víceslovného názvu). Věcný význam zkráceného slova se nemění. Ve slangu se využívají obě tyto možnosti. (*čiči, beton, feton, džek, hrany, hygáč, géčko, uho, vosoli aj.*)

- a) mechanické krácení: snaha o kratší a zvukově zjednodušené vyjádření, vznikají názvy s menším počtem slabik, zjednodušenými souhláskovými skupinami, případně jsou jinak hláskově upraveny.
- b) překrucování: svým charakterem se blíží mechanickému krácení. Význam slova bývá pouze modifikován. Motivací může být jazyková hravost nebo snaha o zvukové zvýraznění, odlišení od zvukové podoby spisovné.

3.2.1.4 Univerbizace

Od tří základních způsobů, kterými jsou odvozování, skládání a zkracování se liší, neboť se jedná o úpravu již hotového pojmenování. Univerbizace je v dnešním světě častá, neboť vyhovuje sklonu k úspornému vyjadřování. Univerbizovaná pojmenování jsou obvykle nespisovná, častá v pracovním prostředí a jsou tedy typická pro slangové výrazy. Za základ nového slova slouží určující člen sousloví a ten se pak obmění příponou. Nejčastější příponou je –ák.

(*rolák, konev, friták, dezerták, kombo, mexiko, vykošťovák aj.*)

3.2.2 TRANSPOZIČNÍ POSTUP

Často se slangové výrazy tvoří přenášením významu, a to hlavně metaforickým (na základě podobnosti vnějších znaků), ojediněle metonymickým (na základě vnitřní souvislosti).

3.2.2.1 Metaforizace

Slangové metaforické názvy jsou oblíbené pro svoji názornost a vznikají jak z potřeby výrazného pojmenování věcného, tak i z důvodu vyjádření citového vztahu. Uvědomujeme si podobnost se skutečností jinou. Uplatňuje se zde myšlenková asociace. Dochází k posunu věcného významu, ale i v expresivitě. Jako výchozí se užívají názvy zvířat, osob, nebo názvy běžných předmětů každodenní potřeby. Podobnost můžeme spatřovat ve vzhledu, zabarvení, podobné činnosti nebo nápadném znaku.

(cihla, čepice, drsoň, hladinka, kýbl, nosítka, pavouk, pudřenka aj.)

3.2.2.2 Metonymizace

*Slangové metonymické názvy vznikají na základě přenesení pojmenování na jinou věc nebo představu, která s věcí nebo představou věcně souvisí.*⁸ Bývají využívány názvy domácího i cizího původu běžné ve spisovné nebo obecné češtině. Je zde jistá míra expresivity. Nejpočetnější jsou ty, které vznikají na předloze víceslovných názvů.

(dan, frapovat, igelitka, létající jelen, dřevo, turbo, dijeta aj.)

3.2.2.3 Víceslovná pojmenování (sousloví či frazeologismy)

Nejsou realizována příliš často. Nejčastěji se jedná o frazeologická slovní spojení, neboť alespoň jedno slovo ztrácí svůj původní význam nebo nabývá význam jiný. Takové spojení bývá názorné a vyjadřuje určitou specifickou činnost.

(dvojitá radost, ajskýbl, nesu čtyřku, magické oko aj.)

⁸ HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1988, s. 18

3.2.2.4 Přejímání z cizích jazyků

Důvody přejímání mohou být různé, chybějící nebo nepropracovaná domácí terminologie, snaha o zachování pojmů specifických pro určité prostředí nebo určitý národ, snaha o zjednodušení vyjádření v případech, kde domácí název je realizován souslovím nebo kde je dlouhý. Přejaté názvy jsou upravovány a přizpůsobují se stránce zvukové i tvaroslovné národnímu jazyku. Část přejatého výraziva tvoří názvy přejaté z němčiny a angličtiny, z ostatních jazyků jen omezeně.

(bejbiny, čízo, ficka, zkásnout, tyčinky, turek, terina, tabler, kasírka, kobi, oranž aj.)

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 SÉMANTICKÉ SKUPINY SLANGISMŮ

Slangové výrazy jsem rozdělila do 7 skupin: názvy nástrojů a pomůcek, názvy jídla, názvy pití, názvy činností, názvy míst, názvy osob a ostatní nezařaditelné názvy.

4.1.1 NÁZVY JÍDLA

Tato skupina je nejpočetnější. Zájem o anglický jazyk mezi veřejností vzrostl, vzniklo velké množství podniků, které cílí na mladé lidi, kteří zasaženi vlnou globalizace, vyhledávají nový styl života inspirovaný například USA a Velkou Británií. To je hlavním důvodem anglických pojmenování pokrmů v několika restauracích mého výzkumu. Vznikají tak slangové výrazy pro usnadnění výslovnosti i ušetření času. (*supka, turek, čiči, dolárky, kukuřice, tyčinky, mexičan, rajda, bejbiny, buletky, čikita, grilča, hrany, žížaly, supka, texasky aj.*)

4.1.2 NÁZVY NÁSTROJŮ A POMŮCEK

Kuchaři a číšníci disponují opravdu velkým množstvím moderního vybavení, není tedy překvapením, že je právě tato skupina jednou z nejpočetnějších skupin výrazů. Zaznamenáme tu například slang užívaný pro pojmenování nádobí (*plato, kuvér, terina, dezerták, kokteilký, sosírka, tabler, džezva, ajskýbl, strajner, klubák aj.*). Dále pojmenování pomůcek užívaných během vaření (*vykošťovák, turbo, friták, géčko, zavařák, pudřenka, dranžírák aj.*).

4.1.3 NÁZVY NÁPOJŮ

Díky umístění restaurací v Plzni, která je věhlasná právě skvělým a jedinečným pivem, vzniklo mnoho slangových výrazů pro čepované pivo (*kompromis, hladinka, podmírák, king, plz, 3/4, 3:1, king aj.*). Také v oblasti tvrdšího alkoholu vzniklo mnoho pojmenování, a to převážně pro kokteily, které jsou v dnešní době oblíbenou večerní volbou hlavně u mladší klientely (*vosoli, beton, feton, čizo aj.*). Ani nealkoholickým nápojům se slang nevyhnul (*kapu, amerika, závora, pěnivka aj.*).

4.1.4 NÁZVY ČINNOSTÍ

I když by se na první pohled zdálo, že v této kategorii se zaručeně musí objevit mnoho příkladů, bohužel opak je pravdou. Tato skupina není příliš obsáhlá (*hárek, vykourit hosta, přijel oranž, nesu čtyřku, hodit do lišty, udělat start, zatáhnout, frapovat aj.*).

4.1.5 NÁZVY OSOB

Tyto podniky nezaměstnávají příliš pracovníků. Jich se týkají názvy jako například *nosítka, myčka, ficka, oranž*. Větší část slangových výrazů pro názvy osob se vztahuje spíše k zákazníkům, které si personál mnohdy expresivně pojmenovává. Jako například *pavouk, pasanti, dijeta, hygáč*.

4.1.6 NÁZVY MÍST

V práci se vyskytuje pouze jedno slangové pojmenování označující název místa (*plac*).

4.1.7 OSTATNÍ NEZAŘADITELNÉ

Do této skupiny jsou zařazeny výrazy označující například bankovky (*taliř, cihla, zelená*) či předměty nehodící se do jiných skupin (*bichle, kasírka*).

4.2 SLOVNĚDRUHOVÉ KRITÉRIUM

Slangové názvy jsou běžně chápány jako více či méně nespisovná pojmenování určitého společenství, užívaná především v ústním jazykovém styku. Realizují se jen jako slovní druhy plnovýznamové, hlavní místo mají podstatná jména, okrajově slovesa, přídavná jména a příslovce.

Ve slovníku slangových výrazů se objevují pouze 3 typy slovních druhů. Nejpočetněji jsou zastoupena substantiva. Vyskytuje se i několik číslovek a sloves.

Substantiva se zde vyskytují převážně jako názvy jídla (*přemkýto, bejbiny, hranle, grilča, buletky, čikita, dolárky, plejtr, slanina, stejky...*), názvy nápojů (*beton, pěnivka, plz, podmírák, rádler, rulanda, jelen, drsoň, mexiko, hladinka...*), názvy pomůcek (*kokotka, turbo, friták, zavařák, géčko, bajlak...*) nebo názvy osob (*ficka, pavouk, myčka, nosítka...*).

Samostatná verba zde téměř nenajdeme. Nalezneme je pouze ve slovních spojeních a i tak jsou v porovnání se substantivy zastoupena o dost méně. Vyskytují se většinou jako názvy činností (*zapíchni a jdi, nesu, hod' mi to do lišty...*).

Číslovky jsou užity nejpočetněji u označení pití, převážně piva. Například pomocí zlomků, poměrů (3:1, 3/4...).

4.3 ONOMAZIOLOGICKÉ KRITÉRIUM

Slangové názvy jsou z větší části názvy motivované a z menší části jsou tvořeny sémanticky.

Jaroslav Hubáček ve svém příspěvku na II. konferenci o slangu a argotu předložil tabulku se statistickým pohledem, kde ukazuje zastoupenost jednotlivých kategorií.

Zaznamenané slangismy jsou z onomaziologického hlediska rozděleny na pojmenování vzniklá slovotvornými způsoby a pojmenování vzniklá neslovotvornými způsoby.

U některých slov nebylo možné zcela jednoznačně určit, zda vznikly slovotvorným, nebo neslovotvorným způsobem.

4.3.1 SLANGISMY VZNIKLE SLOVOTVORNÝMI ZPŮSOBY

Mezi slovotvornými způsoby v gastronomickém slangu převažuje zkracování (*uho, hygáč, čiči, piňa, džek, vosoli, beton, feton aj.*). Nacházejí se zde také výrazy vzniklé odvozováním (*novák, riziko, masák, somrák, stoják aj.*) a skládáním (*přemkýto*).

4.3.1.1 Slangismy vzniklé zkracováním

Zkracování je druhým nejčastějším způsobem vzniku slangových výrazů v gastronomii. (První místo patří přejímání z cizích jazyků.) Zaznamenala jsem celkem 17 zkrácenin. (*vosoli* – koktejl, který obsahuje vodku, sodu a limetu, slangový výraz se tedy skládá z prvních dvou písmen každé z přísad; *čiči* – pomocí mechanického krácení vzniklo ze slovního spojení chipotle majonéza toto slangové pojmenování; *uho* – univerzální hnědá omáčka; *hygáč* – hygienická kontrola aj.).

4.3.1.2 Slangismy vzniklé odvozováním

Téměř výhradně se jedná o slangismy vzniklé příponovým odvozováním (*masák* - talíř určený na servírování hlavních jídel; *somrák* - zkratka sommeliera – znalce vína; *novák* - nová objednávka; *podmírák* – pivo, které je načepované špatně a je ho ve sklenici málo).

4.3.1.3 Slangismy vzniklé skládáním.

Byl zaznamenán pouze 1 výraz vzniklý pomocí skládání. Je využíván ve snaze o jednoslovné vyjádření (*přemkýto* – jídlo, jehož základem je Burgrito, které vymyslel kuchař Přemek, a proto je pojmenováno podle něj).

4.3.1.4 Univerbizace

Z potřeby rychlé práce v kuchyni i obsluze vychází i časté využití univerbizace, která je charakteristická úsporným vyjadřováním. Za základ nového slova slouží určující člen sousloví a ten se pak obmění příponou. Univerbizace se využívá u názvů nápojů (*rolák* – rulandské šedé víno; *mexiko* – mexická limonáda), činností (*kouřová* – znamená, že si někdo z barmanů či kuchařů jde zakouřit) nebo vlastností (*vykošťovák* – nůž, pomocí něhož se vykostuje maso).

4.3.2 SLANGISMY VZNIKLÉ NESLOVOTVORNÝMI ZPŮSOBY

V gastronomickém slangu převažují výrazy vzniklé neslovotvornými způsoby. Mezi transpozičními postupy převažuje přejímání z cizích jazyků (*turek*, *šmeretes*, *texasky*, *kukuřice*, *dolárky* aj.). Také se zde čteně setkáváme se slangovými výrazy vzniklými metonymizací (*igelitka*, *bratři v triku*, *modrásek*, *dijeta* aj.), metaforizací (*šutr*, *pavouk*, *čepice*, *nosítka*, *cihla*, *kýbl*, *pěnivka*, *puďřenka* aj.) Neméně často se slangové názvy realizují jako pojmenování víceslovná (*magické oko*, *telma a lujsa*, *nesu čtyřku*, *hod' mi to do lišty*, *dvojitá radost*, *přijel oranž* aj.).

4.3.2.1 Z cizích slov

V práci jsem zaznamenala nejvíce slangismů vzniklých přejímáním z cizích jazyků, a to přes 40. Jedná se převážně o výrazy přejaté z anglického jazyka (*supka* – polévka, z soup; *bejbiny* – z Baby Back Ribs; *popiny* – z Jalapeno Poppers; *turek* – Turkey Burger, *dolárky* – Silver Dollar Pancakes; *kukuřice* – polévka nazvaná Corn Chowder; *texasky* – pokrm zvaný Texas Jalapeno Bullets; *rajda* – hamburger s názvem Three Buffalo Riders), z německého jazyka (*kasírka* – velká peněženka, ve které je mnoho přihrádek, aby měl číšník přehled o hodnotách, z kassieren; *pasanti* – zákazníci, kteří se přijdou najíst bez rezervace, z der Passant; *sosírka* – nádoba na omáčky, z die Sosse; *plac* – prostor restaurace, kde se pohybují servírky, z der Platze aj.) nebo z francouzského jazyka (*kokotka* – malá mistička užívaná na salát k hamburgeru nebo jako zapékací miska, z coccote; *kuvér* – malý talíř užívaný pro servírování předkrmu, z couvert aj.).

4.3.2.2 Metonymizace

Mnoho slangových pojmenování v gastronomickém průmyslu se tvoří přenášením slovního významu na základě vnitřní podobnosti. Jedná se například o názvy nápojů (*kompromis* – malé pivo; *modrásek* – víno Modrý portugal s etiketou, na které je modrý motýl), názvy činností (*frapovat* – ochlazovat sklenici ledem; *stahovat* – sundat ubrus ze stolu nebo odnést talíře hostům; *vykouřit hosta* – snaha dostat pryč zákazníka, který pouze sedí a nic si nedá k jídlu či pití; *turbo* – ponorný mixér; *dijeta* – člověk, který chce jídlo upravit na dietní variantu aj.).

4.3.2.3 Metaforizace

Tato skupina má v gastronomickém slangu také četné zastoupení. Pojmenování vzniklá přenesením významu na základě onomaziologických příznaků: podobnost v barvě (*cihla* – bankovka pětisetkorunové hodnoty; *zelená* – bankovka stokorunové hodnoty), podobnost ve tvaru (*puďřenka* – cukřenka na cukr moučka; *čepice* – pěna piva; *žížaly* – tenké hranolky), podobnost ve velikosti (*kýbl* – jakýkoli koktejl udělaný do velké litrové nádoby), podobnost ve vlastnosti (*pěnivka* – soda; *létající jelen* – koktejl obsahující Jegermeister a Redbull – vysvětlením je reklamní slogan Redbull vám dává křídla a obrázek jelena na etiketě Jegermaistera).

4.3.2.4 Víceslovná pojmenování

Slangismy vzniklé tvořením víceslovných pojmenování se všeobecně ve slangu příliš neuplatňují. V gastronomické mluvě jich však několik nalezneme. Nejčastěji se jedná o frazeologická slovní spojení, neboť alespoň jedno slovo ztrácí svůj původní význam nebo nabývá významu jiného (*magické oko* – míchaný nápoj; *ajskýbl* – nerezová nádoba; *dvojitá radost* – káva ochucená mlékem i cukrem).

4.4 EXPRESIVITA

Expresivita je chápána jako charakteristický znak slangu, jako nenocionální složka výrazového prostředku, daná postojem mluvčího. Bývá označována jako volní příznak. Obvykle expresivitu dělíme na inherentní a adherentní. *U inherentní expresivity vydělujeme dva typy: 1) expresivitu, kdy slovo má trvale expresivní příznak daný hláskovým skladem či prostředky slovotvornými, 2) slovo je expresivní pouze v lexikalizovaném přeneseném významu. Adherentní expresivitu studuje analýza textu a tato expresivita vzniká jako prvek aktuální.*⁹

Znakem tvorby slangového výraziva je nejen vznik pojmenování, u kterých nepocítujeme příznakovost a slouží pouze k potřebě věcného pojmenování, ale i výrazů obsahujících různě silný příznak expresivity. Její chápání ovlivňuje stupeň výjimečnosti prostředí i sociální složení příslušníků.

Gastronomické prostředí není izolované od vlivu veřejnosti, jeho výrazivo proniká mimo rámec prostředí, a proto není chápání expresivity tak silné. Většinou jde o výrazy motivované potřebou vyjádřit emocionální vztah (kladný i záporný).

Expresivní slova se diferencují na kladně (lichotivý význam) a záporně (hanlivý význam) zabarvená. Hodnocení expresivity u slangismů pokládáme za záležitost individuální, jelikož míra expresivity by se měla posoudit a určit někým, kdo dokonale zná slangové prostředí, a proto se stává hodnocení expresivity subjektivním.

Mezi slova pozitivně zabarvená (*čiči, buletky, bejbiny, hladinka, modrásek, popiny, pudřenka, aj.*) můžeme začlenit slova domácká nebo eufemismy, kdy nepříjemnou skutečnost nahrazujeme výrazem mírnějším (*picnout se*).

K záporně zabarveným slovům (*ficka, hygáč, kremace, podmírák, somrác, vykourit hosta aj.*) řadíme slova vulgární, hanlivá či ironická, kde je důležitá intonace hlasu (*bratři v triku, dijeta, aj.*). U některých slov je náznak expresivity, ale není zde možno přiklonit se k záporné expresivitě, i když ji tak možná pocitově vnímáme (*drsoň, kokotka, rajda, pavouk, šutr, aj.*).

⁹ CHÝLOVA, H. K expresivitě ve slangu. In: *Sborník přednášek z VIII. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26. – 27. února 2008*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita. Pedagogická fakulta, 2008, s. 92

4.5 INTERSLANGISMY

Některé výrazy ztratily vztah k určité společenské skupině a staly se jednoduše slangovými výrazy, ty označujeme jako interslangismy. Obvykle natolik zobecněly, že je najdeme i u jiných slangů.

Z interslangových slov užívaných v jiných oborech lze uvést pouze příklady ze slangu studentského (*bichle* – kniha, *ajntopf* – jídlo nevalné kvality). Další patří vlastně do příbuzných činností, jedná se o slang řeznický (*lodna*, *vykošťovák*, *dranzírák*), pivařský (*hladinka*, *stoják*, *špilb*, *plz*, *podmírák*) a vinařský (*depot*, *rulanda*).

4.6 PROFESIONALISMY

Jan Hugo ve Slovníku nespisovné češtiny rozlišuje profesionalismy a slangismy. Profesionalismy jsou zde charakterizovány jako nespisovné názvy terminologické povahy, zatímco slangismy v užším slova smyslu v sobě nesou prvek citovosti a expresivity.

Profesionalismy nazýváme pojmenování, která se užívají v různých profesích místo odborných termínů. Hodnocení expresivity u slangismů pokládáme za záležitost individuální, jelikož míra expresivity by se měla posoudit a určit někým, kdo dokonale zná slangové prostředí, a proto se stává hodnocení expresivity subjektivním.¹⁰

Z profesních slangů můžeme uvést kromě barmanského a kuchařského slangu například také stavebnický slang, hornický slang či zdravotnický slang. Je důležité si uvědomit tenkou hranici mezi profesní a zájmovou mluvou. Najdou se druhy slangů, které stojí na pomezí, například sportovní slang. Sportu se někdo věnuje pouze amatérsky, někdo jiný ho bere jako způsob obživy.

Svoji roli hraje snaha o rychlé a jednoznačné dorozumění. Často se jedná o jednoslovná pojmenování, neboť je tu snaha o výrazovou úspornost a jednoznačnost a uplatňují se rovněž obrazná pojmenování (*amerika*, *bajlak*, *depot*, *dezerťák*, *dražírák*, *feton*, *friťák*, *kasírka*, *klubák*, *masák*, *plac*, *plato*, *postmix*, *kukuřice* aj.).

Slangismy oproti profesionalismům jsou citově zabarvené (*bejbiny*, *buletky*, *čízo*, *čikita*, *kokotka*, *dolárky*, *hladinka* aj.).

¹⁰ HUGO, J. *Slovník nespisovné češtiny*. 2.vyd. Praha: Maxdorf, 2006, s. 12 ISBN: 80-7345-098-4

5 SLOVNÍK SLANGOVÝCH VÝRAZŮ

A

abcas, -u, subst., mask., z cizího slova - stůl, který slouží číšníkům, mohou si na něj něco odložit, mají v něm příbory, ubrousky, otvíráky na víno aj. 4.1.2

ajntopf, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z německého jazyka) – původně zeleninová polévka s masem, dnes jídlo nevalné kvality 4.1.1

ajskýbl, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - nerezová nádoba, do které se dává led, a chladí se v ní bílé víno nebo šampaňské 4.1.2

amerika, -y, subst., fem., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - Caffè americano – káva do velkého hrnku 4.1.3

B

bajlak, -u, subst., mask., z cizího jazyka - dva příbory, které jsou na rautech (lžíce a vidlička) 4.1.2

bejbiny, -0, subst., fem., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - jídlo s názvem Baby Back Ribs – vepřová žebra ve sladké omáče 4.1.1

beton, -u, subst., mask., zkracování - koktejl, který obsahuje becherovku a tonik 4.1.3

bichle, -e, subst., fem., z cizího jazyka (z německého jazyka) - rezervační kniha 4.1.7

bratři v triku, víceslovné pojmenování - pánové chodící pravidelně každý týden společně 4.1.5

buletky, -0, subst., fem., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - název pro porkm Texas Jalapeno Bullets – smažené jalapeno papričky obalené ve slanině 4.1.1

C

cihla, -y, subst., fem., metafora – bankovka pětisetkorunové hodnoty 4.1.7

Č

čepice, -e, subst., pomnožné, metafora - pěna piva 4.1.3

čiči, nesklonné, subst., zkracování - Chipotle majonéza – pálivá omáčka 4.1.1

čikita, -y, subst., fem., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - dort Cheesecake 4.1.1

čís, -e, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) – Cheeseburger 4.1.1

čís, -e, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - Cheesecake 4.1.1

čízo, -a, subst., neut., z cizího jazyka (z italského jazyka) – Cinzano 4.1.3

D

dan, -a, subst., mask., metonymie - podnos na nošení pití značky Jack Daniel's 4.1.2

depot, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - usazenina ve víně 4.1.7

dezert'ák, -u, subst., mask., univerbizace - talíř užívaný na dezerty 4.1.2

dijeta -y, subst., fem., metonymie - člověk, který chce jídlo upravit na dietní variantu 4.1.5

dolárky, -ů, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - Silver Dollar Pancakes - lívance s javorovým sirupem 4.1.1

dranzírák, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - vykošťovací nůž 4.1.2

drsoň, -ě, subst., mask., metafora - 0,05 l Fernetu 4.1.3

dřevo, -a, subst., neut., metonymie - dřevěný tácek určený na degustaci rumů 4.1.2

dvojitá radost, víceslovné pojmenování - káva ochucená mlékem i cukrem 4.1.3

džek, -a, subst., mask., zkracování - pepřová omáčka obsahující 0,04 whiskey Jack Daniels 4.1.1

džezva, -y, subst., fem., z cizího jazyka (z arabského jazyka) - konvička na mléko 4.1.2

džigr, -a, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - odměrka na alkohol 4.1.2

F

feton, -u, subst., mask., zkracování - koktejl, který obsahuje fernet a tonik 4.1.3

ficka, -y, subst., fem., z cizího jazyka (z německého jazyka) - pomocná pracovní síla v kuchyni 4.1.5

frapovat, verb., nedok., metonymie - ochlazovat sklenici ledem. Lžící se do sklenice nasype led, míchátkem se zamíchá a poté se led vysype. 4.1.4

friták, -u, subst., mask., univerbizace - fritovací hrnec 4.1.2

G

géčko, -a, subst., neut., zkracování – gastronádoba – multifunkční trouba, kterou lze využít na přípravu, výdej i přepravu jídel 4.1.2

grilča, -i, subst., fem., zkracování - porce grilované zeleniny 4.1.1

H

hárek, -ku, subst., mask., z cizího jazyka (z německého jazyka) - výměna směny spojená s inventurou 4.1.4

hladinka, -y, subst., fem., metafora - velké pivo 4.1.3

hrance, -í, subst., fem., zkracování – hranolky 4.1.1

hod' mi to do lišty a jdi - víceslovné pojmenování - přidat objednávku kuchaři do pořadí 4.1.4

hrany, -0, subst., fem., zkracování – hranolky 4.1.1

hygáč, -e, subst., mask., zkracování - kontrola z hygienického ústavu 4.1.5

I

igelitka, -y, subst., fem., metonymie - plastová lahev, do které se čepuje pivo s sebou domů 4.1.7

J

Jelen (létající), -a, subst., mask., metonymie - koktejl obsahující Jegermeister a Redbull 4.1.3

K

kapu, subst., nesklonné, zkracování – cappuccino 4.1.3

kasírka, -y, subst., fem., z cizího jazyka (z německého jazyka) - velká peněženka, ve které je mnoho přihrádek, aby měl číšník přehled o hodnotách bankovek 4.1.7

king, -a, subst., mask., zkracování - cider Kingswood 4.1.3

klubák, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - velký talíř na podávání hlavního chodu 4.1.2

kobi, subst., nesklonné, z cizího jazyka (z anglického jazyka) - Clobber shaker – nerezová nádoba užívaná na míchání koktejlů 4.1.2

kokotka, -y, subst., fem., z cizího jazyka (z francouzského jazyka) - malá mistička užívaná na salát k hamburgeru nebo jako zapékací miska 4.1.2

koktejlky, -ek, subst., fem., metonymie - sklenice na kokteily jako jsou například Cosmopolitan či Martini 4.1.2

kombo, -a, subst., neut., univerbizace - konvekční trouba – multifunkční trouba s ventilátorem 4.1.2

kompromis, -u, subst., mask., metonymie - malé pivo 4.1.3

konev, -e, subst., fem., univerbizace - konvekční trouba – multifunkční trouba s ventilátorem 4.1.2

kukuřice, -e, subst., fem., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - polévka nazvaná Corn Chowder – kukuřičná polévka 4.1.1

kouřová, -é, subst., fem., univerbizace - znamení, že si někdo z barmanů či kuchařů jde zakouřit 4.1.4

kremace, -e, subst., pomnožné, metonymie - spálené jídlo 4.1.1

kuvér, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z francouzského jazyka) - malý užívaný pro servírování předkrmu 4.1.2

kýbl, -u, subst., mask., metafora - jakýkoli koktejl připravený do velké litrové nádoby 4.1.2

L

lodna, -y, subst., fem., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - řeznická nádoba na přepravu masa

M

magické oko, víceslovné pojmenování - míchaný nápoj (0,04 Božkov Peprmint v pivu) 4.1.3

masák, -u, subst., mask., odvozování - talíř určený na servírování hlavních jídel 4.1.2

mexičan, -a, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - Mexi Burger 4.1.1

mexiko, -a, subst., neutr., univerbizace - mexická limonáda 4.1.3

modrásek, -a, subst., mask., metonymie - víno Modrý portugal s etiketou, na které je modrý motýl 4.1.3

myčka, -y, subst., fem., odvozování - paní umývající nádobí 4.1.5

N

nářadí, -í, subst., neut., hromadné, metonymie – příbor 4.1.2

nesu čtyřku, víceslovné pojmenování - odnášet jídlo na stůl číslo 4 (číslovku lze nahradit jiným číslem stolu) 4.1.4

nosítka, -ek, subst., fem., metafora – číšnice 4.1.5

nová, -é, adjektivní substantivum, univerbizace - nová objednávka 4.1.7

novák, -a, subst., mask., odvozování - nová objednávka 4.1.7

O

oranž, -e, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) – přijel závoz s ovocem a zeleninou 4.1.4

P

pavouk, -a, subst., mask., metafora - zákazník, který přijde s holemi, je nutno ho usadit ke stolu, kde se mu bude pohodlněji sedět 4.1.5

pasanti, -ů, subst., mask., z cizího jazyka (z německého jazyka) - zákazníci, kteří se přijdou najíst bez rezervace 4.1.5

pěnivka, -y, subst., fem., metafora – soda 4.1.3

picnout se, verb., dok., metonymie - opít se 4.1.4

piña, -i, subst., fem., zkracování - sklenice na koktejl Piña Colada 4.1.3

plac, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z německého jazyka) - prostor restaurace, kde se pohybují servírky 4.1.6

plato, -a, subst., neut., z cizího jazyka (ze španělského jazyka) - velký táč na nošení jídla nebo pití 4.1.2

plejtr, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - jídlo s názvem Ribs & Wings Platter – degustační talíř obsahující porci smažených kuřecích křidel, vepřových žeber, kuřecích kousků a hranolek 4.1.1

plz, subst., neskloňné, zkracování - jedno velké Pilsner Urquel 4.1.3

podmírák, -a, subst., mask., odvozování - pivo, které je načepované špatně a je to ve sklenici málo 4.1.3

popiny, -0, subst., fem., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - předkrm s názvem Jalapeno Poppers – smažené jalapeno papričky, plněné čedarem a čerstvým sýrem 4.1.1

postmix, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - výrobník limonády, ve kterém se sirup mísí s vodou a směs se sytí oxidem uhličitým 4.1.2

přemkýto, -a, subst., neut., skládání - jídlo, jehož základem je Burgríto, které vymyslel jeden z kuchařů (Přemek), a proto je pojmenováno podle něj 4.1.1

puďřenka, -y, subst., fem., metafora - cukřenka na moučkový cukr, používá se v kuchyni ke zdobení sladkých pokrmů 4.1.2

R

rajda, -y, subst., fem., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - hamburger s názvem Three Buffalo Riders 4.1.1

rádler, -a, subst., mask., z cizího jazyka (z německého jazyka) - malé pivo dolité spritem / 7upem 4.1.3

riziko, -a, subst., neut., odvozování – rizoto 4.1.1

rolák, -u, subst., mask., skládání - víno Rulandské šedé 4.1.3

rondon, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z francouzského jazyka) - oblečení kuchaře (bílá blůza s knoflíky) 4.1.7

rulanda, -y, subst., fem., zkracování - víno Rulandské šedé 4.1.3

rychlík, -a, subst., mask., metafora - mikrovlnná trouba 4.1.2

S

slanina, -y, subst., fem., metonymie - označení pro hamburger Extra Bacon Burger, tedy hamburger s mnoha plátky slaniny 4.1.1

somrák, -a, subst., mask., odvozování - zkratka sommeliera (znalce vína) 4.1.5

sosírka, -y, subst., fem., z cizího jazyka (z německého jazyka) - nádoba na omáčky 4.1.2

start, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) – předkrm, který je anglicky nazýván starter 4.1.1

stejky, -ů, subst., mask., zkracování - stejkové hranolky 4.1.1

stáhnout, verb., dok., metonymie - sundat ubrus ze stolu nebo odnést talíře hostům 4.1.4

strajner, -a, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - sítko, přes které barman přelévá led ze šejkru 4.1.2

stoják, -a, subst., mask., odvozování - odstáté pivo na pultu 4.1.3

supka, -y, subst., fem., z cizího jazyka (z anglického jazyka) – polévka 4.1.1

Š

šmeretes, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z německého jazyka) - omáčka co dům dal 4.1.1

špilb, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z německého jazyka) - zařízení na mytí sklenic upevněné ve dřezu 4.1.2

šutr, -u, subst., mask., metafora – rum 4.1.3

T

talíř, -e, subst., mask., překrucování - bankovka tisícové hodnoty 4.1.2

terina, -y, subst., fem., z cizího jazyka (z francouzského jazyka) - nádoba na polévku 4.1.2

texasky, -ek, subst., fem., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - porkm zvaný Texas Jalapeno Bullets – smažené jalapeno papričky obalené ve slanině 4.1.1

telma a lujsa, -y, subst., fem., víceslovné pojmenování - omáčka louisiana 4.1.1

tabler, -u, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - sklenice na koktejly jako je například Cuba Libre 4.1.2

turbo, -a, subst., mask., metonymie - ponorný mixér 4.1.2

turek, -a, subst., mask., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - hamburger s krůtím masem - Turkey Burger 4.1.1

tyčinky, -0, subst., fem., z cizího jazyka (z anglického jazyka) - slangový výraz pro Mozzarella Sticks – smažené mozzarellové tyčinky 4.1.1

U

udělej start, víceslovné pojmenování - udělat přípravu před otevírací dobou - připravit ingredience 4.1.4

uho, -a, subst., neut., zkracování - univerzální hnědá omáčka, zkratka pro všechny omáčky tohoto typu 4.1.1

V

vege, subst., nesklonné - vegetariánský hamburger 4.1.1

vosoli, subst., nesklonné, zkracování - koktejl, který obsahuje vodku, sodu a limetu 4.1.3

vykošťovák, -a, subst., mask., odvozování - nůž, pomocí něhož se vykošťuje maso 4.1.2

vykouřit hosta, metafora - snaha dostat pryč zákazníka, který jen sedí a nic si nedá k jídlu či pití 4.1.4

Z

záda, -0, subs., metonymie - pozor, nesu jídlo/talíře/pití 4.1.4

zapíchni a jdi, než ti umřou, víceslovné pojmenování - zapíchnout vidličku do lívanců a rychle odnášet na stůl, aby se máslo na vrch nerozteklo 4.1.4

zatáhnout, verb., dok., z cizího jazyka (z německého jazyka) – zaplatit 4.1.4

zavařák, -u, subst., mask., univerbizace - zavařovací hrnec 4.1.2

závora, -y, subst., fem., skládání - limonáda z čerstvého zázvoru 4.1.3

zelená, adjektivní substantivum, metafora - bankovka stokorunové hodnoty 4.1.7

zkasírovat, verb., dok., z cizího jazyka (z německého jazyka) - spočítat útratu a jít k zákazníkovi platit 4.1.4

zkásnout, verb., dok., z cizího jazyka (z německého jazyka) - spočítat útratu a jít k zákazníkovi platit 4.1.4

Ž

žížaly, -0, subst., fem., metafora - tenké hranolky 4.1.1

žralok, -a, subst., mask., metafora - drtič odpadu 4.1.2

Slangové výrazy vyjádřené poměrem

3/4 - 3 velká a 4 malá piva (lze použít i v kombinaci s jinými čísly) 4.1.3

3:1 - 3 velká a jedno malé pivo (lze použít i jiný poměr) 4.1.3

6 ZÁVĚR

Záměrem práce bylo shromáždit nejčastěji užívané výrazivo v gastronomickém prostředí a následná analýza těchto pojmenování.

Celkem se podařilo získat 128 výrazů, které byly následně analyzovány podle jednotlivých kritérií. Z hlediska zařazení k sémantické skupině, dále dle slovnědruhového kritéria a onomaziologického kritéria.

Díky užití metodě odposlechu je zřejmé, že většina výrazů pochází ze spontánních projevů během práce, jsou proto zaznamenané prostředky velmi živé a aktuální. Záměrem nebylo jen shromáždit výrazivo, které je často mnohým známo z literatury či doslechu, ale získat i vzorky pro určitý podnik specifické (*přemkýto*).

V úvodu práce bylo stanoveno několik hypotéz.

První z nich se týkala sémantického kritéria. Potvrdilo se, že nejbohatší sémantickou skupinou jsou názvy nástrojů a prostředků - 31 výrazů (*dranžírák, džezva, géčko, klubák aj.*), názvy jídla - 26 slangismů (*dolárky, grilča, hranle, kukuřice aj.*) a také názvy nápojů - 25 slangismů (*amerika, vosoli, čizo, dvojitá radost aj.*). Naopak se nepotvrdilo četné zastoupení názvů činností.

Potvrdila se i další hypotéza týkající se výskytu výraziva vzniklého přejímáním z cizích jazyků – 49 pojmenování (*lodna, kukuřice, kokotka, ficka aj.*). V práci se vyskytuje dokonce největší počet slangových výrazů vzniklých tímto způsobem. Nejčastěji jsou to slova přejatá z anglického a německého jazyka.

Předpoklad, že v analyzovaném materiálu bude mnoho jednoslovných pojmenování, se potvrdil. Ve slovníku se nachází 8 víceslovných pojmenování. Je to dáno potřebou stručné a úsporné komunikace. S tím souvisí i několik univerbizovaných výrazů (*dezerták, friták, kombo aj.*), které se ve slovníku nacházejí. Vyskytuje se tu několik frazeologismů, např. *dvojitá radost*.

Další hypotéza se týkala slovnědruhového kritéria. Předpokládal se nejčetnější výskyt substantiv a verb. Hypotéza o substantivech byla potvrzena. Substantiva výrazně převládají zejména v sémantických skupinách názvů jídla, názvů nápojů a názvů nástrojů a prostředků. Verba nebyla příliš četná. Předpokládaná vyšší četnost výskytu se tedy nepotvrdila.

Poslední hypotéza se týkala výskytu expresivních výrazů. Objevují se pojmenování kladně i záporně zabarvená, ale také slova, kde je náznak expresivity, ale není možno se přiklonit k záporné expresivitě, i když ji možná pocitově tak vnímáme (*drsoň, rajda, kokotka, šutr, pavouk aj.*).

Lze předpokládat, že některé slangismy zmíněné v této práci budou více pronikat do obecného povědomí, jelikož některé výrazy užívají i sami zákazníci.

Vzhledem k tomu, že barmanský slang nebyl dosud příliš zpracován, nebylo možné porovnat výsledky zkoumání s předchozím stavem. Existuje pouze několik kapitol týkajících se kuchařského slangu v publikacích o slangu.

Jistě by bylo zajímavé a přínosné toto téma v budoucnu dále rozpracovat a také porovnat s jinými regiony.

7 CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

The main focus of this undergraduate thesis is the slang used in gastronomic industry. More specifically the expressions used by bartenders and cooks. This topic is very close to my heart. I myself work in a restaurant as a bartender and a server. When I was choosing a topic of the undergraduate thesis I knew, that I would like to study the language of a place I spend most of my time at in depth.

The most interesting thing in this specific area is the spoken language of gastronomists. The main focus of this thesis was accumulating the most used expressions in gastronomic environment and their analysis. I was able to gather 128 words in total, which were further analyzed according to multiple criteria.

Some of them being the group from the semantic point of view, morphology or onomaziologic criterion. The phonological method of my research pointed out that most of the expressions originated spontaneously during work. Therefore the recorded examples are very live and timely.

The main focus was not only accumulating words that are usually known from literature but also obtain examples specific for a particular restaurant. It is possible to assume that some slangisms in this thesis will be a part of general knowledge because some expressions are used by customers themselves.

8 SEZNAM LITERATURY

- HUBÁČEK, J. K současnému zkoumání sociolektů. In: *Sborník přednášek z VIII. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26. – 27. února 2008*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita. Pedagogická fakulta, 2008, s. 4–7. ISBN 978-80-7043-764-3.
- HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1988, s. 189
- HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*. 2. vyd. Ostrava: Profil, 1981, s. 214
- HUBÁČEK, J. Výběrový slovník českých slangů. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita. Filozofická fakulta, 2003, ISBN 80-7042-629-2.
- HUBÁČEK, J. K onomaziologickým postupům ve slovní zásobě slangů. In: *Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu konané v Plzni 23. - 26. září 1980*. 1.vyd. Plzeň: Západočeská univerzita. Pedagogická fakulta, 1983, s. 36-45
- HUBÁČEK, J. K aktuálnosti zkoumání sociolektů, zejména slangu. In: *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 7. - 9. února 1995* 1.vyd. Plzeň: Západočeská univerzita. Pedagogická fakulta, 1995, s. 18-22. ISBN 80-7043-181-4
- HUGO, J. *Slovník nespisovné češtiny*. 2.vyd. Praha: Maxdorf, 2006, s. 460
ISBN: 80-7345-098-4
- CHÝLOVA, H. K expresivitě ve slangu. In: *Sborník přednášek z VIII. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26. – 27. února 2008*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita. Pedagogická fakulta, 2008, s. 92–98.
- JELÍNEK, M. Zespisovňování slangových prostředků v češtině. In: *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 7. - 9. února 1995*. 1.vyd. Plzeň: Západočeská univerzita. Pedagogická fakulta, 1995, s. 3-9. ISBN 80-7043-181-4
- KOPEČNÝ, F. Etymologické poznámky k termínu slang, žargon a argot. In: *Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu konané v Plzni 23. - 26. září 1980*. 1.vyd. Plzeň: Západočeská univerzita. Pedagogická fakulta, 1983, s. 28-30
- KUBŮ, L. Slang některých skláren a porcelánek v okrese Sokolov a Karlovy Vary. *Západočeská vlastivěda*. 1.vyd. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1992, s. 269.
ISBN 80-7088-059-7

MINÁŘOVÁ, E. Slang a oficiálnost komunikace. In: *Sborník přednášek z VIII. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26. – 27. února 2008*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita. Pedagogická fakulta, 2008, s. 14-17.

SUK, J. *Několik slangových slovníků*. 1. vyd. Praha: Inverze, 1993, s. 137
ISBN 80-900632-9-2.

PŘÍLOHY

Dotazník

Milí přátelé,

jistě víte, že jsem studentkou pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni.

Součástí mého bakalářského studia je vypracování závěrečné práce. Zvolila jsem si téma mně velice blízké „Slang v gastronomii (mluva barmanů a kuchařů)“.

Chtěla bych shromáždit co největší množství slangových výrazů, a proto se obracím na vás, kteří v gastronomickém oboru pracujete.

Do dotazníku mi prosím uveďte věk, délku praxe, několika slovy charakterizujte svoji činnost v tomto odvětví a také vystudovanou školu.

Připravila jsem 7 skupin, do nich prosím napište výrazy, které používáte.

Za vyplnění dotazníku předem děkuji.

Pozn.: Slangem chápeme nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí určité zájmové nebo profesní skupiny. Máme například slang sportovní, železničářský, doktorský, policejní atd.

Např. výraz dal hlavičku místo spisovného přihrávka míče hlavou nebo kule místo známky pět.

Věk:

Délka praxe:

Vystudovaný obor:

Několik slov o své práci:

1. skupina - Názvy jídla

2. skupina - Názvy pití

3. skupina - Názvy činností

4. skupina - Názvy nástrojů a pomůcek

5. skupina - Názvy osob

6. skupina - Názvy míst

7. skupina – ostatní nezařaditelné předměty.